

Naše šolstvo in prosveta

Iz poročila načelnika prosvetnega oddelka g. dr. Sušnika na zasedanju banskega sveta

(Nadaljevanje)

Stanje šolskih poslopij.

V banovini je 875 ljudskih šol. Od teh je nastanjenih v zasebnih poslopijih 64 šol, cerkvenih poslopijih 58 šol, poslopijih upravnih občin 85 šol, poslopijih, ki so last države 27 šol, v poslopijih šolskih občin 641 šol.

Vsa ta poslopja imajo skupaj 2991 učilnic, zato odpade na eno učilnico 61 otrok, kar kaže, da se je stanje glede na preteklo dobo od 1. novembra 1938 do 31. oktobra 1939, ko je odpadlo na eno učilnico 63 otrok, nekoliko zboljšalo. V primeri z lanskim letom je v naših ljudskih šolah 54 učilnic več.

V splošnem krajevni šolski odbori skrbijo za šolska poslopja, ki so po večini v dobrem stanju. Tudi mnogi šolski upravitelji zaslužijo v tem oziru vse priznanje: kot varuhi šolske imovine so se izkazali nekateri mlajši šolski upravitelji, ki so v več primerih zamenjano šolsko poslopje spravili v zadovoljivo stanje.

Manj zadovoljivo pa je stanje zasebnih poslopij, ki jih imajo šole v najemu.

Da je naše ljudstvo v splošnem ukažljivo in pripravljeno tudi na gmočne žrtve, dokazuje to, da v teh težkih časih gradi 18 novih šolskih poslopij in da bodo začeli v rani spomladi graditi nova šolska poslopja še v kakih 10 krajih. To bo višek v dobi po l. 1918.

Ustanavljanje ljudskih šol.

Ustanovilo se je 5 novih ljudskih šol in sicer:

Na Lokah, okraj Litija, se je iz do tedaj oddeljenih 6 oddelkov ljudske šole v Toplicah pri Zagorju ustanovila samostojna šola s 6 oddelki.

V Pekrah, okraj Maribor-desni breg, se je tudi iz do tedaj oddeljenih oddelkov ljudske šole v Limbušu ustanovila samostojna ljudska šola s 5 oddelki.

V Sušju, okraj Kočevje, ustanovljena ljudska šola z 2 oddelkoma bo začela z delom s šolskim letom 1941/42, ko bo dograjeno novo šolsko poslopje.

V Dragomlju, okraj Ljubljana-okolica, ustanovljena ljudska šola z 2 oddelkoma bo začela z delom s šolskim letom 1941/42. Do tega časa bo predvidoma dograjeno novo šolsko poslopje.

V Špeharjih, okraj Črnomelj, ustanovljena ljudska šola z 1 oddelkom bo tudi začela iz istih razlogov z delom šole s šol. letom 1941/42.

Ustanovljeni pa so bili tudi otroški vrtci v Stogovcih, okraj Ljutomer, pa v Livoldu in Kočevski reki, okraj Kočevje. Vsi trije imajo po en oddelk.

(Dalje prihodnjič.)

Vprašanje evidence zamud poletnih oproščencev

(Na članek v »Učit. tov.« št. 26 z dne 6. marca 1941.)

Z odlokom kralj. banske uprave IV. št. 14469/1 z dne 26. julija 1938 je bilo urejeno poslovanje pri izračunavanju šolskega obiska in izostankov. Odstotek izostankov se izračuna iz razmerja med številom obveznih obiskov in številom izostankov. Število obveznih obiskov dobimo, ako pomnožimo število šolskih dni v mesecu s številom učencev.

Primer: Razred ima 50 učencev, šolskih dni je bilo v februarju 22; obveznih obiskov $50 \times 22 = 1100$. Vseh izostankov v mesecu je bilo 55. Pri 1100 obveznih obiskih znaša 1% 11 obiskov. Odstotek izostankov v mesecu je torej $55 : 11 = 5\%$, obisk pa 95%.

Popolnoma isti postopek velja tudi v primeru evidence zamud poletnih oproščencev. Vsekakor pa se morajo oproščenci držati določenih dni, ne da bi prihajali poljubno v šolo katere koli dva dni v tednu. Tak je tudi smisel normalije V/16, kjer sta kot primerna dneva označena ponedeljek in četrtek ali pa torek in petek. Določeno je tudi, da se ta dva dni obravnava izbrana, najznejša učna snov. Zato se učencem ne more dovoliti nobeno menjanje v tem oziru, sicer mora nastati kaos.

Primer za izračunavanje odstotka izostankov in obiska bi bil za mesec april naslednji.

Razred ima vseh učencev 50. Od teh ima pravico do olajšav 20 učencev. Oproščenci prihajajo v šolo ob ponedeljkih in četrčkih. V teh dneh bomo vpisali torej v rubriko »VSEH« vse učence, t. j. 50. Ostale štiri dni pa pišemo samo redne učence, t. j. 30, ker le-ti so bili dolžni priti v šolo. Ob koncu meseca ugotovimo: vseh šolskih dni je bilo 20; od teh je bilo ponedeljkov in četrtkov šest, ostalih dni 14. Obveznih obiskov je bilo torej $(6 \times 50) + (14 \times 30) = 720$. Nadalje računamo popolnoma tako kakor prej.

Ob tej priliki naj opozorimo na pomoto, ki se dogaja pri izračunavanju povprečnega letnega šolskega obiska zavoljo tega, ker se vsota mesečnih odstotkov kratko in malo deli z 10. Ta primer bi bil veljaven le tedaj, če bi imeli vsi meseci enako število šolskih dni. Tudi pri izračunavanju povprečja za šolo ne smemo vsote odstotkov v vseh oddelkih deliti s številom oddelkov, ker nimajo vsi oddelki enakega števila učencev. Isto velja za izračunavanje odstotka izostankov za srez ali banovino. Morda je ravno zaradi tega odstotek za šolski obisk v banovini le 89,3 odstoten, ker se upoštevajo šole z majhnim številom učencev in s slabim obiskom kot enakovredni faktorji z večjimi šolami z velikim številom učencev, a z nizkim številom izostankov.

Ako hočemo dobiti točen odstotek izostankov ali obiska, moramo vedno upoštevati samo razmerje med številom obveznih obiskov in številom izostankov. Za razred bomo torej ob koncu šolskega leta sešteli vse obvezne obiske in vse izostanke po posameznih mesecih in iz tega dobili povprečje. Za šolo bomo sešteli vse obvezne obiske in vse izostanke posameznih razredov in iz tega razmerja izračunali odstotek izostankov in obiska za vso šolo. Na isti način bi se moralo izračunavati tudi povprečje za sreze in za banovino.

Potrebno je torej, da razredni učitelj sproti mesečno vpisuje tudi število obveznih obiskov, kar lahko vnese pod mesečno rubriko »Šolski obisk v %«, dokler bi se tiskovine v tem smislu ne preuredile. V poletnih poročilih bi morala vsaka šola poleg svojega % obiska navesti tudi vsoto obveznih obiskov in vsoto izostankov, ker le iz teh činiteljev je mogoče izračunati obisk za sreze in banovino.

Ciril Petrovec:

Prvi slovenski učiteljski imeniki in koledarji

(Konec)

V l. 1874 ima pa takoj l. številka Učit. tovarisa med dopisi sledečo notico: Imenik slovenskih šol in učiteljev, ki ga bo društvo na svetlo dalo, je že na 5 polah natisnjen ter se bode precej po natisu pošiljal vsem p. n. gg. udom, ki so plačali letnino za l. 1873. Prosimo tedaj vse p. n. gg. člane, da bi društvenemu blagajniku g. M. Močniku kmalu poslali letnino. V Lj. konec meseca decembra 1873. Odbor. — Vendar se je pa tisk menda zaradi korektur na Štajerskem zakasnil tako, da v začetku 1874. leta ni mogel iziti.

V Učit. tovarisu z dne 1. aprila 1874. leta objavlja M. Močnik članek, kjer naznaja, da je imenik gotov in ga bodo dobili udje slov. učit. društva za pirhe. Kdor noče biti ud tega društva, naj imenik vrne. Javlja tudi že prej naveden vzrok zakasnitve ter se vsem, ki so mu korekture poslali, lepo zahvaljuje in jih obenem prosi, naj si spremembe sproti zapisujejo, da se bo imenik brez posebnih sitnosti popravil in se popravljen in pomnožen lahko izdal. V 8. številki Učit. tovarisa iz leta 1874. je na zadnji strani oglaš glede imenika, kjer pove, da obsega 9 pol v osmerki. Dobiva se knjiga za neude pri g. Milicu na Starem trgu, hišna št. 33 — mehko vezana za 50 kr, trdo vezana za 56 kr; pod križnim zavitkom pa 4 kr več.

Imenik iz l. 1874. je imel obliko 8° ter je obsegal 143 strani, torej 26 več kot Praprotnikov Učit. koledar iz leta 1871. Vseboval je Močnikov predgovor z motom: »Od nekdanj stanuje tu moj rod«, ki je obsegal 4 strani. Pod A Štajersko je razporejeno sledeče: Šolska uprava in razni zavodi po okrajih — Učit. teljstvo po svojih službenih mestih v posameznih okrajih — Imena v abecednem redu in na koncu kazalo za Štajersko. Nato je pod B isto za Kranjsko, pod C za Koroško, kjer

obdela Celovec — celovško okolico, nato Beljaški, Šentmohorski in Velikovski okraj. Vse šole so s slovensko-nemškim učnim jezikom. Pod D je obdelana Goriška, pod E Trst in okolica, pod F Istra in zopet pod F — kar je napaka, biti bi moral G — pa Ogrsko (Prekmurje). Nato sledi popravek objav na Štajerskem in Kranjskem, na koncu pa Končna beseda.

V lanskem spisu tov. L. P. je torej potreben izpopolnitve zadnji odstavek tega spisa, ki glasi: »Sledil je presledek petih let, ko je izšel l. 1876. seveda nemški šematizem ljudskih šol in učiteljstva na Kranjskem, ki ga je izdalo nemško učiteljsko društvo in katerega urednik je bil v začetku omenjeni Zima Janez, a na tem že Sima Johann.

Kakor smo videli, za Praprotnikovim Učit. teljskim koledarjem iz l. 1871. ni preteklo pet let do novega učiteljskega imenika, ampak le tri leta. Tudi ga v tem terminu ni izdalo nemško, ampak slovensko učiteljsko društvo; tudi ni bil nemški, ampak slovenski ter ga je uredil in sestavil M. Močnik ne le za Kranjsko, ampak za vse slovenske dežele, založilo pa slov. učit. vdov. društvo. Nemški šematizem, ki ga je uredil Johann Sima za Kranjsko, je izšel dve leti za našim slovenskim iz l. 1874.

Oba učiteljska imenika iz l. 1871. in 1874. sta produkt časovnih razmer na Slovenskem. Prvi je izšel, ko se je slovensko učiteljstvo organiziralo na Kranjskem. Drugi pa, ko se je začelo — za Zagrebom, kjer je bil l. zbor hrv. učiteljstva iz Hrvatske, Dalmacije in Slavonije in l. hrv. učit. razstava — na enak način organizirati tudi slov. učit. društvo. Že leta 1872. je bil v Ljubljani prvi splošni zbor slov. učiteljstva, združen s koncertom in razstavo, kjer se je ustanovilo slovensko učiteljsko društvo.

Mar ne bi ta pričeska tudi Vam dobro pristojala?

Poskusite! Da lasje lepše padajo in kodri bolj drže uporabljajte redno

ELIDA SHAMPOO

KAMILLOFLOR * BRUNETAFLO

† Jožef Žirovnik

Izzveneli so zadnji glasovi žalostinke, s katero se je poslovila od tebe šolska mladina. Umrl si v Ljubljani, a zadnja pot te je vodila 20. februarja 1941 nazaj pod prelepo vznožje Triglava, kjer si žrtvoval vse svoje sile narodu.

Prevzel si dvorazrednico 2. nov. 1890 v Gorjah, zapustil pa jo kot petrazrednico 16. februarja 1922.

Gorje, poprej tipična kmečka občina, se je v času tvojega delovanja v tem romantičnem predelu silno dvignilo. Poprej kmetovanje, obrt in vožnja, danes delo v tovarni. Poprej trdo kmečko življenje, danes borba za boljši zaslužek. Lepa kmečka idila se polagoma izgublja.

Vzgajal si v šoli, v drevesnici in med narodom.

Mnogo lepih današnjih sadnih dreves si vzgojil, z njimi vred pa tudi deco — današnje gospodarje. Započeto sadjarsko zanimanje počasi, a stalno raste.

Gasilskemu društvu si pomagal pri ustanovitvi težavah in nadaljnjem delovanju.

Med tvojim delovanjem v Gorjah je zasvetila elektrika in je bil napravljen vodovod. Sezidanih je mnogo novih stavb in poraba vode je velika. Pri vsem splošnem gospodarskem dvigu kraja je bilo vidno tvoje prizadevanje, tvoje delo, in danes, ko je uspeh tvoje truda zaznamovan v mnogih pomembnih pridobitvah, se te vsi s hvaležnostjo spominjajo.

Zaslужeni pokoj si užival na Bledu, a rad si prihajal v Gorje, med svoje stare znance. Počivaj v miru!

† Upokojeni tovarišici Gizeli Ekel

Ko se narava prebujala v novo življenje, si omahnila, ljuba tovarišica, v grob. Težka je bila tvoja življenjska pot — saj si bila učiteljica! Vedno tovarišica, vsem in povsod v pomoč. Nikdar nisi tožila, a vsi, ki smo te poznali, smo vedeli, da si prestala mnogo gorja in neahvalnosti na tem svetu. Bila si posebej blagodušna. Vsem bi rada pomagala, a umrla si tako zapuščena. Vsi, ki smo te spremljali na zadnji poti, smo vedeli, da odhaja od nas človek, ki je imel globoko čutečo in predobro srce.

Svetal spomin tvojemu imenu!

V a b i l o

na IX. redno letno skupščino Učit. teljske samopomoči v Ljubljani, zadruga z o. j., ki bo v nedeljo, dne 6. aprila 1941, v drž. I. deški ljudski šoli v Celju. Začetek ob 9. uri.

Dnevni red:

1. Predsednikovo poročilo.
2. Čitanje revizijskega poročila.
3. Sklepni račun za leto 1940.
4. Poročilo nadzornega odbora.
5. Volitve 2 članov in 1 namestnika v upravni odbor in 1 člana v nadzorni odbor.
6. Predlogi in pritožbe.
7. Slučajnosti.

O p o m b a. Ako bi letna skupščina ob napovedani uri ne bila sklepna, se bo vršila čez pol ure druga skupščina v zgoraj omenjenem prostoru in z navedenim dnevnim redom, ki bo sklepala v smislu § 35. pravil brez ozira na število navzočih zadržnikov. — Sklepni račun je članom na vpogled v zadržni pisarni od danes do dneva IX. letne skupščine.

Predsedstvo Učit. teljske samopomoči v Ljubljani,

dne 14. marca 1941.

Ivan Kocijančič, s. r.,
predsednik.

Juraj Režek, s. r.,
podpredsednik.

Samopomoč učit. otrok, z. z o. j. v Ljubljani, vabi na

REDNO SKUPŠČINO

ki bo v nedeljo, dne 30. marca 1941, ob pol 9. v Ljubljani, Franciškanska ulica št. 6/I, soba št. 2, s sledečim dnevnim redom:

1. Sklepanje o letnem računskem sklepu za leto 1940.
2. Sklepanje o letnem računskem sklepu in zneska za posmrtnine ali odpravnine.
3. Izvolitev upravnega in nadzornega odbora.
4. Sklepanje o predlogih in pritožbah zadržnikov.
5. Slučajnosti.

Če bi skupščina ne bila sklepna, se vrši čez pol ure druga, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih zadržnikov.

Letni sklepni račun je zadržnikom na vpogled v zadržni pisarni, Franciškanska ul. 6, od 16. marca do 23. marca 1941.

UPRAVNI ODBOR.

Iz listov

—I »Beseda o naši prosveti«. Pod tem naslovom je v Domoljubu dne 5. III. daljša razprava, ki pravi med drugim tudi sledeče: Če bi nam bilo mogoče imeti točen vpogled v razna nadzorniška poročila in zahtevane referate, ki prodajajo dolčas po skladovnikih raznih pisarn, bi našli tam vso mogočo potrebno in nepotrebno navlako, zama pa bi na splošno iskali tako v poročilih kakor v kvalifikacijskih listinah pohvalno besedo ali priporočilni stavek za odlično mravstveno in versko vzgojo šoloobvezne mladine. In tako se v mnogoterih poročilih mnogokrat prikazujejo brezumni desničarji in skrajni levčarji kot najboljši učitelji in vzor-vzgojitelji. Najbrž je na to mislil tudi prosvetni načelnik dr. Sušnik, ki je v svojem poročilu banovinskemu svetnikom izrečno omenil, da bo treba posebej skrb posvečati vzgojni strani šolskega dela. — Zato bi morala biti naša učiteljska, če so res naša, pri izbiri profesorov za učiteljske nad vse natančna. Ni najbolj važno, katerega spola je prosilec, še manj, iz katerega stanu prihaja in s kakšnim uspehom je dovršil srednjo šolo in če mu je Bog dal dar petja in muzike. Važno pa je, da je pripravljen za učiteljsko šolo mravstveno neoporečen, veren in da prihaja iz družine, ki je v vsem svojem dejanju in nehanju dejansko brezkompromisno katoliška... Načelo ne pozna kompromisa in starše slovenskih katoliških otrok bi načelno smeli poučevati samo učitelji in učiteljice, ki resnično katoliško čutijo in mislijo. — Učitelje, veri in Cerkvi nasprotnega mišljenja lahko zaposlimo povsod drugod, samo ne pri šolski in izvenšolski vzgoji mladine.

—I O aprovizaciji je naslov članka v »Trgovskem listu« z dne 3. marca, v katerem zasledimo tudi naslednje: Zlasti razni zadržni funkcionarji so v tem oziru posebno agilni. Tako skušajo tudi s svojimi strankarsko-političnimi vplivi doseči, da bi preskrbovalni uradi dodelili skoraj vse razpoložljive količine zadržugam, da bi morali celo trgovci kupovati pri zadržugah. Predpis, da se morajo

vsem dodeljevati količine v skladu s količinami, ki so jih dobivali v l. 1939, za te ljudi sploh ne velja in žal je treba dostaviti, da tudi ne za nekatere preskrbovalne urade, ki bi pa seveda morali ta predpis striktno upoštevati. — Znova opozarjamo odgovorne činitelje, da pazijo na to, da se bo vsa aprovizacijska akcija pravilno izvajala. To je nujno potrebno, če se hoče, da bo imela uspeh in da ne bo rodila samo slabo kri. Če morajo ljudje že trpeti pomanjkanje, nočejo prenašati še krivic. — Konkretnih pritožb o nerednostih v aprovizacijski akciji je bilo na pristojna mesta podanih že zadosti, a vse te pritožbe se obravnavajo s lahkoto, kakor da so čisto postranskega pomena. To pa ni res, ker je uspeh aprovizacijske akcije odvisen od tega, kako se izvaja v podrobnostih, kajti pri vsakem racioniranju odločajo vedno le podrobnosti. Samo takrat, kadar je blaga dovolj, so podrobnosti lahko manj važne, danes pa blaga ni zadosti, ker drugače tudi ne bi imeli kart. Kadar so karte, mora teči vse kakor po vrvi in, če tega nekateri lokalni potentati nočejo uvideti, jih je pač treba spraviti k pameti. To pa je naloga osrednjih aprovizacijskih ustanov in oblasti.

—I Šestnajst učiteljev pred sodiščem. V Mačvi se je pred časom začela akcija za postavitev Učit. teljskega doma. V ta namen je bil izbran upravni odbor iz vrst učiteljstva. Med zbiranjem prispevkov pa so se zgodile velike zlorabe z denarjem. Člani odbora so si na debelo izposojali nabrani denar na brezobrestna posojila. Večji del izposojenega denarja nato sploh niso vrnili, tako da je pri vsej akciji nastala velika škoda. Iz blagajniške knjige so bili iztrgani kar cel listi. Ugotovili so, da samo blagajnik dolguje odboru 42.000 din. Oblasti so odredile preiskavo, ki je dovedla do tega, da so postavili 16 učiteljev pred sodišče. (»Slovenec« 8. febr.)

—I Sto deset let srbske osnovne šole v Trstu. Te dni obhaja stodesetletni jubilej srbske osnovne šole v Trstu. Ta šola še danes deluje tako, kakor je delovala pred 110 leti.